

1. Unutrašnja sredina organizma i primeri strogih i plastičnih homeostatskih varijabli (primeri mehanizama negativne i pozitivne povratne sprege)

2. Molekulske i funkcionalne karakteristike ćelijske membrane i ćelijskih organela; funkcionalni sistemi ćelije

3. Mehanizmi transporta jona i molekula kroz ćelijsku membranu:

pasivan; aktivan; vezikularni (fagocitoza; pinocitoza, endocitoza, egzocitoza)

4. Mehanizmi i specifičnosti transporta jona i molekula kroz endotelni sloj kapilara:

difuzija, filtracija, vezikularni transport (transcitoza)

5. Autonomni nervni sistem i neurotransmitera autonomnog nervnog sistema

funkcionalna anatomija; funkcije simpatičkog i parasimpatičkog dela; adrenalna medulla, mehanizam transmisije impulsa sa preganglijskih na postganglijske neurone i efektorske ćelije; holinergička i adrenerička vlakna

6. Mirovni potencijal ćelijske membrane:

mehanizmi uspostavljanja i održavanja potencijalne razlike kroz ćelijsku membranu; izražavanje, obeležavanje i vrednost mirovnog potencijala u različitim ekscitabilnim tkivima; pojam ravnotežnog, tj. ekvilibrijum potencijala membrane za pojedine jone

7. Akcioni potencijal:

kritički prag izbijanja akcionog potencijala; aktivacija potencijal zavisnih jonskih kanala i propagacija akcionog potencijala duž ćelijske membrane po zakonu "sve ili ništa"; značaj hiperpolarizacijske i hipopolarizacijske promene potencijala membrane za nastanak akcionog potencijala

8. Karakteristike akcionog potencijala:

depolarizacija, plato, repolarizacija, hiperpolarizacija; ponašanje po zakonu "sve ili ništa"; trajanje u različitim ekscitabilnim tkivima; refraktorni period

9. Morfofunkcionalne karakteristike skeletnih mišića:

miofibrile i organizacija kontraktilnih proteina; sarkomera kao osnovna kontraktilna jedinica; specifičnosti sarkoplazminog retikuluma; brzokontrahujuća i sporokontrahujuća vlakna

10. Molekulski mehanizam kontrakcije skeletnih mišića

sarkotubulski sistem; trijade i njihov značaj u povezivanju ekscitacije i kontrakcije; interakcija

miozina, aktinskih filamenata i Ca^{2+} jona

11. Motoneuroni i inervacija skeletnih mišića:

motorna jedinica; morfološke karakteristike neuromuskularne veze; sinteza i oslobađanje neurotransmitera; potencijal motorne ploče i prag izbijanja akcionog potencijala u sarkolemi

12. Tonus skeletnih mišića, Goldžijeov tetivni refleks; refleks fleksora (uklanjanja) i unakrsni refleks ekstenzora

bazalni tonus u uslovima fiziološkog mirovanja; kontrola mišićnog tonusa spinalnim i supraspinalnim nervnim mehanizmima

13. Energetika mišićne kontrakcije:

izvori energije za mišićnu kontrakciju; mehanizmi koji obezbeđuju porast protoka krvi i dopremanje O_2 u toku intenzivne mišićne aktivnosti; kiseonički dug; efikasnost mišićne kontrakcije; zamor mišića

14. Glatki mišići i mehanizam kontrakcije glatkih mišića

tipovi glatkih mišića i njihova lokalizacija; morfofunkcionalne specifičnosti glatkih mišićnih ćelija; organizacija kontraktilnih proteina; inervacija i tonus glatkih mišića; receptivna relaksacija, vrednost mirovnog i karakteristike akcionog potencijala; uticaj nervnih, hemijskih i mehaničkih stimulusa na promene potencijala membrane

15. Krv

opšte osobine, sastav, volumen i uloge krvi; opšte osobine krvne plazme (volumen, boja, specifična težina, viskoznost, osmolalnost); elektrolitni i proteinski sastav; krvni serum - definicija

16. Eritrociti

osobine, građa i uloge; eritrocitopoeza i njena regulacija; metabolizam eritrocita; životni vek i destrukcija eritrocita

17. Nutritivne supstance neophodne za proizvodnju i sazrevanje eritrocita:

aminokiseline; vitamin B12; folna kiselina; gvožđe; oligoelementi; promet vitamina B12 i gvožđa u organizmu

18. Leukociti

tipovi leukocita; funkcionalna svojstva; leukocitna formula; mesta proizvodnje; pluripotentne matične ćelije; mijeloidna stem ćelija; limfoidna stem ćelija; faktori rasta i diferencijacije

19. Limfociti

vrste i osobine limfocita; mesta maturacije i predobrade; funkcionalna podela i razlike između T i B limfocita; celularna i humoralna imunost; poreklo i uloge limfocitnih klonova

20. OAB i Rh sistem

krvne grupe OAB sistema i njihova učestalost; Rh pozitivne i negativne osobe; antitela; značaj određivanja krvnih grupa; transfuzija krvi i komponentata krvi; transfuzijske reakcije

21. Hemostaza i mehanizam koagulacije krvi

faze: lokalna vazokonstrikcija; stvaranje trombocitnog čepa; mehanizam koagulacije krvi; sudbina krvnog ugruška, faktori koagulacije; spoljašnji i unutrašnji put formiranja aktivatora protrombina; intravaskularni antikoagulansi

22. Trombociti

morfološke specifičnosti, funkcionalne osobine; trombocitopoeza i njena regulacija; uloge trombocita u hemostazi

23. Proteini krvne plazme:ž

vrste plazma proteina; njihova zastupljenost; mesto sinteze; opšte i specifične uloge

24. Količina vode u organizmu i raspodela vode u pojedinim odeljcima telesnih tečnosti

varijacije u odnosu na uzrast, pol i sadržaj masnog tkiva; dnevni unos i gubitak vode; načini unosa i izdavanja vode.

25. Osmolalnost telesnih tečnosti

osmotska koncentracija: ukupni osmotski pritisak; efektivni osmotski pritisak; uloga onkotskog (koloidno-osmotskog) pritiska krvne plazme u održavanju intravaskularnog volumena

26. Limfni sistem i limfa

funkcionalna anatomija limfnih sudova i kapilara; veličina protoka; drenažna uloga limfe;

ubacivanje limfocita i gama globulina; značaj u transportu proteina i obnavljanju onkotskog pritiska plazme

27. Starlingova hipoteza o ravnoteži sila na nivou kapilara

odnos hidrostatskih i osmotskih sila na arterijskom i venskom delu kapilara; transkapilarna razmena vode i elektrolita procesom filtracije i reapsorpcije; filtracioni koeficijent, specifičnost hidrostatskih i osmotskih sila kapilarnih oblasti bubrega, pluća i jetre u odnosu na kapilare skeletnih mišića.

28. Mikrocirkulacija

morfofunkcionalna organizacija mikrocirkulacije (arteriole, metaarteriole, kapilari, venule); značaj simpatikusa i lokalnih faktora u regulaciji mikrocirkulacije; vazomocija i Starlingove sile na nivou kapilara. Transkapilarna razmena: difuzija, filtracija i osmoza

29. Organizacija kardiovaskularnog sistema

morfološke i funkcionalne karakteristike srca, arterija, arteriola, kapilara, venula i vena; sistemski i plućni krvotok

30. Morfološke i funkcionalne specifičnosti miokarda

sarkolema; miofibrile; sarkotubulski sistem i lokalizacija trijada u sarkolemi; interkalatni disk (dezmozomi; tesne veze; porozne veze); funkcionalni sincicijum i značaj za funkciju srca

31. Morfološke i funkcionalne karakteristike provodnog sistema srca

SA čvor; AV čvor; Hisov snop i njegove grane; Purkinjeova mreža; distribucija potencijal zavisnih Na^+ i Ca^{2+} kanala i njihov značaj za funkciju srca

32. Kontrakcija srčanog mišića

povezivanje ekscitacije sa kontrakcijom; uticaj influksa Ca^{2+} jona na trajanje akcionog potencijala i amplitudu miokardne kontrakcije; funkcionalni sincicijum i ponašanje po zakonu „sve ili ništa“; refraktornost srčanog mišića

33. Srčani ciklus

definicija; izračunavanje trajanja srčanog ciklusa; okidanje akcionog potencijala u SA čvoru i redosled sistole i dijastole pretkomora i komora; hemodinamski značaj ovog redosleda

34. Srčani zalisci i zvučne pojave koje prate srčani rad

morfološke odlike, mehanizam zatvaranja i otvaranja i uloge srčanih zalistaka; srčani tonovi i njihovi kvaliteti; mesta auskultacije, fonokardiografija

35. Regulacija srčane funkcije

homeometrijska i heterometrijska autoregulacija (Frank-Starling-ov zakon); nervna i humoralna kontrola i regulacija

36. Elektrokardiogram

električna aktivnost srca; potencijali koji prouzrokuju stvaranje P talasa, QRS kompleksa i T talasa; normalna usmerenost, voltaža i trajanje P talasa, QRS kompleksa, T talasa, PQ i QT intervala

37. Karakteristike kretanja krvi kroz krvne sudove

kontinuirano kretanje krvi; ravnomerno i pulsatilno kretanje krvi; laminarni i turbulentni tok krvi

38. Distribucija volumena i kretanje krvi u različitim delovima cirkulatornog sistema

brzina kretanja krvi (linearna brzina); Bernouli-jev princip; Poiseuille-ov zakon; protok krvi (volumenska brzina) u uslovima mirovanja i fizičkom radu

39. Arterijski krvni pritisak

sistolni, dijastolni i srednji arterijski pritisak; pulsni pritisak i prenos pritiska pulsa na periferiju; faktori koji utiču na vrednost pritiska u arterijama

40. Kretanje krvi kroz vene

morfološke karakteristike venskih zidova; faktori koji omogućavaju kretanje krvi kroz vene; pritisak u desnoj pretkomori - centralni venski pritisak i faktori koji ga određuju; merenje venskog pritiska; uticaj gravitacije; venske pulsacije

41. Lokalna regulacija protoka krvi

kratkoročna i dugoročna autoregulacija protoka; vazodilatacijska i kiseonička teorija; angiogeneza; NO i porast dijametra arteriola i malih arterija

42. Regulacija arterijskog krvnog pritiska

nervni, humoralni i bubrežni mehanizmi za kratkoročnu i dugoročnu kontrolu; karakteristike medularnog kardiovaskularnog centra

43. Minutni volumen srca i njegova regulacija

vrednost u mirovanju i fizičkom radu; uticaj porasta srednjeg sistemskog pritiska i venskog priliva; značaj simpatikusa u regulaciji minutnog volumena

44. Morfološke i funkcionalne karakteristike bubrega

funkcionalne zone bubrega; funkcionalna organizacija nefrona; morfološke i funkcionalne karakteristike bubrežne cirkulacije (renalna frakcija, frakcija filtracije)

45. Glomerulska filtracija i faktori koji određuju njenu veličinu

karakteristike glomerulske membrane; filtracioni pritisak; koeficijent filtracije; frakcija filtracije; promene lumena a. afferens i a. efferens i njihov uticaj na veličinu glomerulske filtracije

46. Transport vode, organskih supstanci i jona u pojedinim segmentima tubula i sabirnih cevčica

uloge aldosterona, antidiuretskog hormona, parathormona, dihidroksihole-kalciferola i aatrijumskog natriureznog faktora; promene koncentracija različitih supstanci u pojedinim segmentima tubula i sabirnih cevčica

47. Mehanizam za koncentrisanje i razređivanje tubulske tečnosti; protivstrujni mehanizam

uloga antidiureznog hormona i recirkulacije ureje; uloga vasa recta

48. Uloga jukstaglomerulskog kompleksa u kontroli veličine glomerulske filtracije i u autoregulaciji bubrežnog protoka krvi

karakteristike jukstaglomerulskog aparata; mehanizam vazodilatacije a. afferens i vazokonstrikcije a. efferens; uloga renina; glomerulo-tubulska povratna sprega

49. Načini ispitivanja funkcije bubrega

pojam „klirens plazme“, određivanje veličine glomerulske filtracije i protoka krvi, odnosno plazme kroz bubrega; diluciona i koncentraciona proba

50. Endokrina funkcija bubrega

eritropoetin; renin; dihidroksiholekalciferol; prostaglandini bubrega; kalikrein-kinin sistem

51. Mehanizam disajnih pokreta

elastične sile pluća i grudnog koša; funkcija respiracijske muskulature; intrapleuralni, alveolarni, transmuralni i transpulmonalni pritisak; mehanizam inspiracije i ekspiracije u uslovima mirovanja i forsiranog disanja

52. Odnos pritisak - volumen u respiracijskom sistemu i alveolarna ventilacija

rastegljivost pluća i grudnog koša; sile elastičnosti pluća i grudnog koša; plućni surfaktant; alveolarna međuzavisnost; plućna rezistenca i kretanje vazduha; otpor u disajnim putevima; načini kretanja vazduha i brzina kretanja; rad pri disanju: anatomski i fiziološki mrtvi prostor; regionalna alveolarna ventilacija; razmena gasova između terminalnih bronhiola i alveola; distribucija ventilacije

53. Fiziologija plućnog krvotoka

funkcionalne karakteristike plućnih kapilara i regionalna distribucija krvi, ventilacijsko-perfuzijski odnos u uslovima mirovanja i forsiranog disanja

54. Transport kiseonika putem krvi

oblici transporta O₂; kiseonički kapacitet krvi; kriva disocijacije oksihemoglobina; faktori koji utiču na afinitet hemoglobina prema kiseoniku; tipovi hemoglobina

55. Transport ugljenodioksida putem krvi

oblici transporta; Bohr-ov i Haldane-ov efekat; Hamburger-ov efekat („pomak hlorida“)

56. Nervna kontrola disanja

medularni centri; apneustičko i pneumotaksičko područje; refleksni mehanizmi kontrole disanja; spinalni mehanizmi; hipotalamički i kortikalni mehanizmi i njihov odnos sa medularnim centrima i respiracijskim mišićima

57. Humoralna regulacija disanja

periferni i medularni hemoreceptori i njihova struktura; podraživanje; odnos sa respiratornim centrima; reakcija i adaptacija

58. Sekretija želudačnog soka

količina; sastav; nervna i humoralna regulacija

59. Sekretija pankreasnog soka

količina; sastav; mehanizam sekrecije; nervna i humoralna regulacija

60. Sekretija žuči

uloge žuči; regulacija sekrecije i isticanja žuči

61. Motorika želuca i tankog creva

plastičnost, tonične i fazične kontrakcije; regulacija motorike

62. Digestija i apsorpcija ugljenih hidrata, masti i belančevina

63. Hormoni adenohipofize

vrste hormona, ciljna tkiva, fiziološka dejstva, regulacija sekrecije

64. Hormon rasta

ciljna tkiva, fiziološka dejstva, regulacija sekrecije

65. Hormoni neurohipofize

vrste hormona, ciljna tkiva, fiziološka dejstva, regulacija sekrecije

66. Hormoni štitaste žlezde

vrste hormona, promet joda, ciljna tkiva, fiziološka dejstva, regulacija sekrecije

67. Paratireoidni hormon, 1,25 dihidroksiholekalciferol (vitamin D3) i tireokalcitonin

fiziološka dejstva, regulacija sekrecije

68. Endokrini pankreas

vrste hormona, ciljna tkiva, fiziološka dejstva, regulacija sekrecije

69. Hormoni srži nadbubrežne žlezde

vrste hormona (kateholamini), fiziološka dejstva, regulacija sekrecije

70. Hormoni kore nadbubrežne žlezde

mineralokortikoidi; glikokortikoidi; adrenalni androgeni;

71. Nervne sinapse i karakteristike sinaptičke transmisije

vrste sinapsi; neurotransmiteri; ekscitacijski i inhibicijski postsinaptički potencijal; prostorna i vremenska sumacija; sinaptičko zadržavanje i provođenje; postsinaptička facilitacija; zamor sinapsi

72. Somatski senzibilitet i somatosenzorni korteks

Klasifikacija somatskih osećaja; mehanoreceptivna osetljivost; transmisija nervnim putevima do somatosenzorne kore

73. Taktilna, toplotna i bolna osetljivost

taktilni receptori; modaliteti taktilne osetljivosti: dodir, pritisak i vibracija, toplo, hladno, transmisija osetljivosti nervnim putevima, vrste bola; receptori i destrukcija tkiva kao uzrok bola; transmisija bolnih signala nervnim putevima do senzorne kore; reakcija na bol; dermatomi; Hedove zone; značaj bola

74. Svetlosno-prelomni (dioptrički) aparat oka

prelomne sredine (površine) dioptričkog aparata; principi prelamanja svetlosti; dioptrijska formiranje lika na mrežnjači; poremećaji refrakcije; refleksi akomodacije; najdalja i najbliža tačka jasnog vida

75. Svetlosno-prijemni aparat oka, receptorska funkcija retine i kolorni vid

receptori: štapići i čepići; distribucija receptora; žuta i slepa mrlja retine; nervna organizacija retine

76. Vidno polje

definicija; normalne granice za belu i osnovne boje; poklapanje centralnih delova vidnih polja pri binokularnom gledanju; korespondentne i disparantne tačke; fuzija likova; diplopija; metode ispitivanja vidnog polja

77. Funkcija spoljašnjeg i srednjeg uva

značaj zvukodovodne uloge spoljašnjeg uva; funkcionalna anatomija srednjeg uva; mehanizam i vernost prenošenja zvuka sistemom slušnih koščica; refleks slabljenja zvuka i značaj

78. Kortijev organ

funkcionalna organizacija slušnih receptora; specifičnost mirovnog potencijala; endokohlearni potencijal; receptorski potencijal; osetljivost za zvuke različite frekvence; razlikovanje frekvence (visine) zvuka; razlikovanje jačine zvuka

79. Centralni slušni mehanizam

funkcionalna anatomija slušnog puta; uloge relejnih jedara i slušne kore; mehanizam za razlikovanje pravca iz koga zvuk dolazi

80. Čulo mirisa i ukusa

81. Funkcije kičmene moždine

morfološko-funkcionalna organizacija neurona kičmene moždine; refleksna uloga – spinalni refleksni centri (motorni i autonomni); provodna uloga; tranzitorni aferentni i eferentni putevi; spinalna životinja; spinalni šok

82. Motorne funkcije moždanog stabla i moždane kore

motorni centri moždanog stabla; aferentne i eferentne veze; uloge u kontroli mišićnog tonusa, citoarhitektonika motorne kore; prostorna reprezentacija muskulature tela; uloge primarnog, premotornog i suplementarnog regiona; kortikospinalni (piramidalni) put; efekti lezije motorne kore

83. Ekstrapiramidalni sistem

subkortikalni motorni centri i njihove međusobne veze; uloge u kontroli mišićnog tonusa, stava tela i pokreta delova tela

84. Motorne funkcije bazalnih ganglija i malog mozga

funkcionalna anatomija; aferentne (kružne) veze i eferentne veze; međusobne veze bazalnih ganglija; motorne uloge; ekscitacijski i inhibicijski neurotransmiteri; efekti lezija bazalnih ganglija

neuronski sklop cerebeluma; aferentni i eferentni putevi; motorne funkcije: kontrola mišićnog tonusa, ravnoteže tela, posturalnih i voljnih pokreta; efekti cerebelarnih lezija

85. Cerebralni korteks

funkcionalna organizacija neuronskih slojeva; asocijativna, komisuralna i projekciona vlakna; odnosi sa subkortikalnim strukturama; funkcije senzornih, motornih i asocijacijskih područja

86. Budnost i spavanje

definicija; faze sporotalasnog i REM spavanja; mehanizmi koji održavaju budnost; pasivna i aktivna (humoralna) teorija spavanja; funkcija spavanja

87. Limbički sistem

strukture limbičkog sistema; veze sa hipotalamusom; odnos emotivnog ponašanja sa endokrinim, metaboličkim i motornim funkcijama; motivacija; afektivna priroda ponašanja; centri za nagradu i kaznu; bes – krotkost

88. Integrativne funkcije hipotalamusa

uoge u održavanju homeostaze (homeostatski centri); kontrola autonomnih, somatskih i endokrinih funkcija

89. Učenje

proces učenja; neasocijativno i asocijativno učenje; klasično i aktivno uslovljavanje; sinaptički mehanizmi; kognitivno (deklarativno) učenje i verbalno učenje (napamet)

90. Pamćenje

fiziološke osnove pamćenja; promene u sinaptičkoj transmisiji; klasifikacija pamćenja: prema vrsti učenja i prema dužini trajanja pamćenja

ISPITNA PITANJA ZA USMENI DEO ISPITA IZ FIZIOLOGIJE USNE DUPLJE

1. Fiziološka uloga salive.

Mehanizam salivarne sekrecije, Formiranje fluidne i elektrolitne komponente salive, Kontrola fluidne sekrecije. Primarna saliva, Sekrecija bikarbonata, Formiranje makromolekulske komponente. Fiziologija serocita i mukocita, sekretorne granule, izvodni kanali

2. Inervacija pljuvačnih žlezdi. Krvotok pljuvačnih žlezda.

Vegetativna kontrola sekrecije, Vazoaktivni peptidi i sekrecija, Vazodilatacija i sekrecija. Nestimulisana pljuvačka, Stimulisana pljuvačka, Puferi pljuvačke, Salivarni klirens.

3. Fiziološke uloge oralne mukoze

4. **Oralna homeostaza.** Značaj oralne homeostaze, komponente oralnih tečnosti

5. **Mastikatorni mišići** (Građa, motorna jedinica, mehanizam kontrakcije, fiziologija mastikatornih mišića, mišićno vreteno)

6. **Temporomandibularni zglob,** (biomehanika, inervacija, krvotok, mišićno-artikulaciona koordinacija, Pokreti mandibule)

7. **Fiziologija žvakanja** (žvačne kretnje, refleksna kontrola žvakanja, mandibularni refleks)

8. **Kost i metabolizam kalcijuma i fosfata** (unos, apsorpcija, transportni mehanizmi, plazma kalcijum, urinarna ekskrecija, metabolizam fosfora, homeostaza kalcijuma i fosfata)

9. **Orofacijalni senzibilitet. Receptori usne duplje** (dodir, pritisak, bol, termoreceptori), senzitivna transmisija kroz zubna tkiva,

10. **Bol**-uzrokovan dentalnim faktorima, vaskularna bol, muskularna bol, pljuvačne žlezde i bol.